

УДК 343.85

М. О. Яцина,
аспірант кафедри кримінального
права Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ У ВИЗНАЧЕННІ ПОНЯТТЯ «СУБ'ЄКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ»

У статті визначено ряд проблем, вирішення яких потребує дослідження поняття «суб'єкти кримінологічної політики». Відмічено, що відсутність єдиного розуміння та широкий понятійний апарат з проблематики впливу на злочинність (запобігання, протидія, профілактика тощо) створює широке коло питань, з'ясування яких є необхідним при дослідженні суб'єктів кримінологічної політики. Запропоновано окреме поняття «суб'єкти кримінологічної політики», наведено класифікацію таких суб'єктів та їх систему. Наголошено, на тому що виділення окремого поняття є необхідним при подальшому формуванні національної кримінологічної політики.

***Ключові слова:** кримінологічна політика, суб'єкт кримінологічної політики, запобігання, протидія злочинності, злочинність.*

Постановка проблеми. Безпека суспільства є наріжним каменем діяльності будь-якої держави. Визначну роль у забезпеченні такої безпеки відіграє боротьба зі злочинністю, яка може бути успішною тільки тоді, коли буде налагоджена діяльність всіх зацікавлених суб'єктів такої боротьби, скоординовано дії суспільства та держави.

Якщо питання про роль та місце державних органів (в першу чергу правоохоронних) як суб'єктів кримінально-правової політики є глибоко розробленим та не викликає палких суперечок, то для питання про суб'єктів кримінологічної політики досі зберігається невизначеність та дискусійність.

На наше переконання, створення ефективної кримінологічної політики української держави може стати вагомим віхою у процесі протидії злочинності. Проте такий процес не може здійснюватися без урахування місця та ролі усіх зацікавлених суб'єктів, а для цього необхідно науково обґрунтувати поняття суб'єкта кримінологічної політики.

Саме тому **метою** даної статті є визначення поняття «*суб'єкт кримінологічної політики*», запропонувати класифікацію та систему суб'єктів кримінологічної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан кримінологічної науки характеризується наявністю широкого кола досліджень, які стосуються питань кримінологічної політики та боротьби зі злочинністю, а також ролі та місця окремих їх суб'єктів (насамперед правоохоронних органів). Варті уваги такі дослідження плеяди визначних науковців, серед яких: О. М. Бандурка, В. С. Батиргареева, В. І. Борисов, В. В. Василевич, О. М. Гаврилов, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Г. Колодяжний, О. М. Джужа, О. М. Литвинов, В. В. Сокурєнко, О. М. Свірін, П. Л. Фріс, Г. В. Форос та багатьох інших. Саме їхні роботи та наукові ідеї є базисом, на яких ґрунтується дане дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні існує велика кількість досліджень, які розглядали проблематику боротьби зі злочинністю з питань місця, ролі та функціонального навантаження окремих інститутів впливу на злочинність. Таким чином, у теорії юридичної науки у питаннях антикриміногенного впливу на злочинність сформувався позиція, згідно з якою їх прийнято поділяти на суб'єктів та учасників.

Наприклад, у відношенні до кримінально-правової політики суб'єктом можна назвати особу, групу осіб, організацію, яким належить активна цілеспрямована роль в процесі формування чи (та) реалізації кримінально-правової політики, які мають визначені права і обов'язки і коли така роль складає частину їх основної діяльності¹. Зокрема, піднімаючи проблему ефективності кримінально-правової політики В. І. Борисов та П. Л. Фріс за допомогою рівневої диференціації такої політики виділяють окремо суб'єктів та учасників, де до суб'єктів відносять лише ті державні інституції, які форму-

---

¹ Острогляд О. В. Суб'єкти кримінально-правової політики: поняття та загальна характеристика / Олександр Васильович Острогляд. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2014. № 10. С. 151.

ють кримінально-правову політику. На їхнє переконання це: Верховна Рада України, Президент України та суди вищих ланок. В свою чергу до учасників відносять: суди загальної юрисдикції, правоохоронні органи (прокуратура, МВС, СБУ та ін.) та громадян, зазначаючи, що вони, на відміну від суб'єктів, діють лише у сфері кримінально-правової охорони та регулювання².

На противагу кримінально-правовій політиці, говорячи про кримінологічну політику, науковцями називається коло її інститутів, проте без вказівки на те є вони її суб'єктами чи учасниками. Наприклад, В. В. Василевич та О. М. Джужа у своїй ґрунтовній статті «Концептуальні засади співвідношення кримінальної, кримінально-правової та кримінологічної політики» зазначають, що така політика держави знаходить свою практичну реалізацію у сфері функціонування системи кримінальної юстиції та громадських організацій з метою захисту людини й громадянина, суспільства та держави від злочинних посягань³. В. В. Василевич, розвиваючи ідею створення та розвитку кримінологічної політики, серед її особливостей виділяє наступне: *«свідома виважена цілеспрямована діяльність політичних інститутів, державних, у тому числі правоохоронних органів, інститутів громадянського суспільства і окремих громадян у сфері кримінологічної науки і практики»*⁴.

Отже, ми бачимо, що визначальною особливістю у даній проблематиці є поділ інститутів які своєю діяльністю впливають на злочинність на, *суб'єктів та учасників* (запобіжної діяльності, профілактики, протидії, запобігання тощо). Часто таке розмежування засновано на основі державно-правового статусу чи функціональних обов'язків таких інститутів.

---

² Борисов В. І. Ефективність кримінально-правової політики / В. І. Борисов, П. Л. Фріс. Вісник Асоціації кримінального права України. 2014. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/?page_id=240 (дата звернення: 23.06.2020).

³ Василевич В. В., Джужа О. М. Концептуальні засади співвідношення кримінальної, кримінально-правової та кримінологічної політики / В. В. Василевич, О. М. Джужа. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 42.

⁴ Василевич В. В. Теоретичне підґрунтя створення та розвитку кримінологічної політики / В. В. Василевич. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія: Право. 2014. Вип. 1. С. 205.

Щодо питання про те, хто є суб'єктом кримінологічної політики, то воно досі залишається відкритим. Для того щоб досягти мету даного дослідження, пропонуємо розглянути поняття «суб'єкт політики», «суб'єкт» та «учасник» для кращого розуміння їх природи та сутності.

У теорії держави і права суб'єкт політики ототожнюється з поняттям носія політики, та під ним розуміють класи, нації, соціальні прошарки, групи, а також представники їхніх інтересів – різноманітні об'єднання, організації (зокрема, держава) та й, зрештою, індивіди⁵.

Якщо ж говорити про право як таке, то сьогодні в теорії права існують дві загальні тенденції щодо розуміння суб'єктів права: у першому значенні не розділяють понять «суб'єкт права» та «суб'єкт правовідносин»; у другому – виокремлюють ці дві категорії. Ще на початку ХХ ст. відомий вчений М. А. Гредескул у своїй праці «Загальна теорія права» зазначав, що «суб'єкт права є центральним пунктом у юридичних відносинах»⁶. Він розподіляв їх на ті, що є фізичною особою і відповідно «творцем створюваних ним прав та обов'язків» та «штучного» суб'єкта, яким є юридична особа. Отже, його розуміння суб'єкта права збігається з розумінням суб'єкта правовідносин⁷. Варто зазначити, що така позиція привалює у правовій науці, а тому раціонально дотримуватися саме першого підходу.

Зважаючи на той факт, що кримінологічна політика не є правом у його чистому вигляді чи політикою у її широкому значенні, ставити знак рівності між поняттями «суб'єкт права», «суб'єкт політики» та «суб'єкт кримінологічної політики» було б помилковим.

У випадку понять «суб'єкт» та «учасник» вбачається за необхідне звернутися до Великого тлумачного словника сучасної української мови, який

---

⁵ Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник. Львів: Край, 2008. С. 86.

⁶ Гредескул Н. А. Общая теория права: лекции, читанные в С.-Петербур. политех. ин-те / Н. А. Гредескул. Спб., 1909. 317 с.

⁷ Хаустова М. Суб'єкт права як елемент правової системи суспільства / М. Хаустова. Вісник Академії правових наук України. 2009. № 3. С. 31–32.

наводить наступне визначення «суб'єкта»: особа, група осіб, організація і т. ін., яким належить активна роль у певному процесі, акті (книжне значення); особа чи організація як носій певних прав та обов'язків (юридичне значення); та «учасник»: той хто бере чи брав участь у чому-небудь⁸.

Таким чином, ми бачимо, що у науці українського мовознавства юридичне значення поняття «суб'єкта» відповідає поняттю «суб'єкта правовідносин» юридичної науки.

Якщо ж звернутися до кримінологічної науки у міжнародному вимірі, то цікавим є той факт, що закордоном розподіл інституцій впливу на злочинність на суб'єктів та учасників взагалі відсутній. Там прийнято їх позначати терміном «actors» (буквальний переклад українською «актори», проте вживається воно не у типовому для української мови значенні – прим. автора), під якими розуміють будь-яких учасників суспільних відносин, які наділені правосуб'єктністю. При цьому їх прийнято розподіляти залежно від їх статусу на державних та недержавних (state and non-state actors)⁹. Також часто зустрічаються назви публічних та приватних (public and private actors)¹⁰. Тому можна зробити висновок, що зарубіжні кримінологічні науковці у питаннях інституцій, які впливають на злочинність, ключовою ознакою для віднесення до них використовують їх правосуб'єктність. В свою чергу, це дає підстави дійти висновку, що у нашому розумінні під цими поняттями мається на увазі суб'єкти.

Щодо вітчизняної кримінологічної науки, то можна стверджувати про наявність прогалини, оскільки вчені-кримінологи не пропонують окремого визначення «суб'єкти кримінологічної політики». Між тим, у наукових джерелах разом із поняттям суб'єктів запобіжної діяльності (система суб'єктів запобігання злочинності) використовуються такі поняття, як: «суб'єкти (систе-

---

⁸ Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. С. 1211, 1310.

⁹ Ferrell J., Hayward K., Morrison W., Presdee M. *Cultural Criminology Unleashed*. London, Sydney, Portland (Oregon): Taylor & Francis, 2004. Nov 15, Law. P. 196.

¹⁰ Cowburn M., Duggan M., Robinson A., Senior P. *Values in Criminology and Community Justice* Bristol, Chicago: Policy Press (Bristol University Press, The University of Chicago Press). 2015. P. 223.

ма) протидії злочинності», «суб'єкти (система) профілактики злочинності (злочинів)» тощо. При цьому до таких суб'єктів відносять одні і ті ж органи, установи, посадових осіб та громадян. Крім того, відсутність законодавчого визначення поняття запобігання злочинності призвела до появи значної кількості теоретичних інтерпретацій щодо його співвідношення з термінами «профілактика», «попередження» тощо¹¹.

Як слушно зазначають О. М. Бандурка та О. М. Литвинов, яскравим прикладом такої плутанини є горезвісна ситуація навколо термінів, що починають різні види кримінологічного впливу на злочинність, коли одні автори вважають «*попередження*», «*профілактику*», «*запобігання*» та «*превенцію*» синонімами, а інші стверджують, що ці поняття не можуть бути тотожними одне одному, а співвідносяться як вид із родом¹². Крім того, у літературі часто зустрічаються й інші терміни: *боротьба*, *запобігання*, *протидія* тощо; а тому кожен дослідник послуговується різними поняттями, та, як наслідок, немає і єдиного підходу до розуміння суб'єктів кримінологічної політики.

Наприклад, розглядаючи *попередження* злочинів та *протидію* злочинності, то, на думку Г. В. Форос, суб'єктом такої діяльності можуть бути визнані орган, організація, окрема особа, які у цій діяльності виконують хоча б одну з таких функцій щодо заходів запобігання: організація, координація, здійснення або безпосередня причетність до здійснення¹³.

У більш сучасному дослідженні В. М. Безчастний, говорячи про процес *протидії* злочинності до його суб'єктів відносить органи влади та управління,

---

¹¹ Свірін М. О. Суб'єкти запобігання злочинності в Україні / М. О. Свірін. *Наука і правоохорона*. 2017. № 2. С. 197.

¹² Бандурка О. М., О. М. Литвинов. Синхронізація понятійного апарату теорії протидії злочинності / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2 (19). С. 97. URL: https://visnikkau.webnode.com.ua/_files/200001960-dde10dedc4/2-18%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2-.pdf (дата звернення: 23.06.2020).

¹³ Форос Г. В. Суб'єкти діяльності щодо попередження злочинів та протидії злочинності / Г. В. Форос. *Правова держава*. 2012. № 14. С. 180.

правоохоронні органи, адміністрації підприємств і установ, громадські формування, окремих громадян¹⁴.

В окремому дослідженні про кримінологічне забезпечення економічної безпеки України дослідник В. В. Сазонов як окрему групу виділяє суб'єктів кримінологічного забезпечення такої безпеки органи, установи, організації, функції та повноваження яких не мають цільового спрямування на запобігання злочинності та злочинним проявам, внутрішнім і зовнішнім загрозам у сфері економічної безпеки, але їхня діяльність посередньо впливає на запобіжні процеси щодо детермінантів економічної злочинності та окремих злочинів у сфері економіки, окремо виділяючи той факт, що система суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України включає в себе широке коло суб'єктів різної відомчої приналежності і правового статусу¹⁵.

Найбільш повний перелік суб'єктів запобігання злочинності називають В. В. Голіна та Б. М. Головкін, до яких відносять: державні органи, громадські організації, соціальні групи, службові особи чи громадяни, які спрямовують свою діяльність на розроблення і реалізацію заходів, пов'язаних з випередженням, обмеженням, усуненням криміногенних явищ та процесів, що породжують злочини, а також на їх недопущення на різних стадіях, у зв'язку з чим мають права, обов'язки і несуть відповідальність¹⁶. Як ми бачимо, у даному визначенні В. В. Голіна та Б. М. Головкін розглядають правосуб'єктність таких суб'єктів як одну з їх ключових ознак.

Якщо ж говорити про різні види впливу на злочинність, то насправді коло інститутів, які наділені правосуб'єктністю в даному питанні досить широке. Зокрема, ними є органи всіх гілок державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та

---

¹⁴ Бесчастний В. М. Теорія та практика кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні: дис. докт. юрид. наук: 12.00.08 / Бесчастний Віктор Миколайович. Харків, 2018. С. 71.

¹⁵ Сазонов В. В. Координація дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України / В. В. Сазонов. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал*. 2019. С. 125.

¹⁶ Голіна В. В., Головкін Б. М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: навчальний посібник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін. Х.: Право, 2014. С. 326.

підпорядкування, громадяни. Проте, варто наголосити, що кожен з них наділений не однаковим рівнем прав та обов'язків, коли мова йде про вплив на злочинність. Цілком природно, що такі інститути, як Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України мають найширші права та обов'язки, коли мова йде про формування державної політики впливу на злочинність. В свою чергу, правосуб'єктність правоохоронних органів у таких питаннях є чи не найбільшою, так як на них безпосередньо лягає обов'язок з реалізації державної політики антикриміногенного впливу на злочинність. Проте, не варто недооцінювати й інших суб'єктів (особливо інститути громадянського суспільства), оскільки і вони наділенні правосуб'єктністю в даних питаннях як у формуванні, так і реалізації такої політики. Зокрема, фактично при кожному державному органі (а особливо правоохоронних) функціонують громадські ради, які наділені повноваженнями приймати участь у процесі формування та прийняття рішень, в окремих випадках інститути громадськості залучаються до процесів прийняття кадрових рішень, обговорення проектів нормативно-правових актів, і не рідко залучаються до процесу їх підготовки. Наприклад, при Державному бюро розслідувань існує Рада громадського контролю, яка наділена широкою правосуб'єктністю в окремих питаннях діяльності ДБР¹⁷. Подібні ради створені та функціонують на різних ланках державної вдали. Варто наголосити, що залучення широкого кола інститутів (в першу чергу громадськості) до процесів прийняття владних рішень є світовою тенденцією, зокрема це підтверджує той факт, що у 2017 р. Комітет міністрів Ради Європи прийняв Керівні принципи громадської участі у процесі прийняття політичних рішень¹⁸.

Тому вважаємо, за доцільне запропонувати класифікацію суб'єктів кримінологічної політики на основі їх правосуб'єктності:

---

¹⁷ Питання Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань: Указ Президента України від 5 лютого 2020 р. № 42/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/422020-32273> (дата звернення: 23.06.2020).

¹⁸ Guidelines for civil participation in political decision making / Committee of Ministers of Council of Europe, Guidelines CM(2017)83-final 27 September 2017. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-for-civil-participation-in-political-decision-making-en/16807626cf> (дата звернення: 23.06.2020).

а) які наділені повноваженнями з визначення та затвердження політики держави впливу на злочинність (Верховна Рада України, Президент України) – тобто суб'єкти формування;

б) які наділені повноваженнями безпосередньої реалізації такої політики (система правоохоронних органів) – тобто суб'єкти реалізації;

в) які не наділені прямими повноваженнями на визначення, затвердження чи реалізацію такої політики безпосередньо, але наділені відповідними правами та обов'язками, у процесі правореалізації яких здатні впливати на формування та прийняття відповідних нормативно-правових актів та рішень (інститути громадянського суспільства, інші установи та організації як публічного, так і приватного права) – тобто суб'єкти сприяння (допоміжні).

Говорячи про систему суб'єктів кримінологічної політики, то, на наше переконання, вона проявлятиметься саме у діяльності вказаних та являє собою мережу інститутів, які наділені відповідною правосуб'єктністю та застосовують її у процесі своєї правореалізації у питаннях, що стосуються антикриміногенного впливу на злочинність.

Висновок. З вищенаведеного випливає, що вченими-кримінологами широко розроблені питання, пов'язані з діяльністю різного роду суб'єктів кримінологічного впливу та кримінально-правового впливу на злочинність. Проте, щодо кримінологічної політики як окремого напрямку діяльності держави щодо впливу на злочинність, то питання про її суб'єктів досі залишалося непоміченим науковим співтовариством. Тому, зважаючи на її тісний зв'язок з кримінально-правовою політикою та іншими напрямками впливу на злочинність (*запобігання, попередження, профілактика тощо*), вважаємо за необхідне надати наступне авторське визначення: *суб'єкти кримінологічної політики – це державні органи та установи, суспільство в особі своїх інститутів, окремі громадяни, тобто такі учасники суспільних відносин, які в процесі правореалізації здатні впливати на формування та прийняття рі-*

шень з питань протидії злочинності на різних рівнях та сприяють утвердженню стану законності і правопорядку у суспільстві та державі.

Дослідження питання про «суб'єкти кримінологічної політики» потребує вирішення широкого кола завдань. У перспективі подальших досліджень необхідно виокремити окреме коло таких суб'єктів, їх місце, роль, завдання у сфері кримінологічного впливу на злочинність. Це є вкрай необхідним для вироблення ефективної кримінологічної політики української держави.

Список використаних джерел

1. Cowburn M., Duggan M., Robinson A., Senior P. Values in Criminology and Community Justice Bristol, Chicago: Policy Press (Bristol University Press, The University of Chicago Press). 2015. 384 p.
2. Ferrell J., Hayward K., Morrison W., Presdee M. Cultural Criminology Unleashed. London, Sydney, Portland (Oregon): Taylor & Francis, 2004. Nov 15, Law. 336 p.
3. Guidelines for civil participation in political decision making / Committee of Ministries of Council of Europe, Guidelines CM(2017)83-final 27 September 2017. URL: <https://rm.coe.int/guidelines-for-civil-participation-in-political-decision-making-en/16807626cf> (дата звернення: 23.06.2020).
4. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Синхронізація понятійного апарату теорії протидії злочинності / О. М. Бандурка, О. М. Литвинов. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2018. № 2 (19). URL: https://visnikkau.webnode.com.ua/_files/200001960-dde10dedc4/2-18%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2-.pdf (дата звернення: 23.06.2020).
5. Бесчастний В. М. Теорія та практика кримінологічного забезпечення протидії злочинності в Україні: дис. ... докт. юр. наук: 12.00.08 / Бесчастний Віктор Миколайович. Харків, 2018. 400 с.
6. Борисов В. І., Фріс П. Л. Ефективність кримінально-правової політики / В. І. Борисов, П. Л. Фріс. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/?page_id=240 (дата звернення: 23.06.2020).
7. Василевич В. В. Теоретичне підґрунтя створення та розвитку кримінологічної політики / В. В. Василевич. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право*. 2014. Вип. 1. С. 200–206.
8. Василевич В. В., Джужа О. М. Концептуальні засади співвідношення кримінальної, кримінально-правової та кримінологічної політики / В. В. Василевич, О. М. Джужа. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 30–45.

9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
10. Голіна В. В., Головкін Б. М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: навчальний посібник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін. Х.: Право, 2014. 513 с.
11. Гредескул Н. А. Общая теория права: лекции, читанные в С.-Петербур. политех. ин-те / Н. А. Гредескул. Спб., 1909. 317 с.
12. Острогляд О. В. Суб'єкти кримінально-правової політики: поняття та загальна характеристика / Олександр Васильович Острогляд. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. 2014. № 10. С. 151–155.
13. Питання Ради громадського контролю при Державному бюро розслідувань: Указ Президента України від 5 лютого 2020 р. № 42/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/422020-32273> (дата звернення: 23.06.2020).
14. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посібник. Львів: Край, 2008. 224 с.
15. Сазонов В. В. Координація дій суб'єктів кримінологічного забезпечення економічної безпеки України / В. В. Сазонов. *Держава та регіони: науково-виробничий журнал*. 2019. С. 121–129.
16. Свірін М. О. Суб'єкти запобігання злочинності в Україні / М. О. Свірін. *Наука і правоохорона*. 2017. № 2. С. 195–202.
17. Форос Г. В. Суб'єкти діяльності щодо попередження злочинів та протидії злочинності / Г. В. Форос. *Правова держава*. 2012. № 14. С. 179–184.
18. Хаустова М. Суб'єкт права як елемент правової системи суспільства / М. Хаустова. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 3. С. 29–38.

REFERENCES

1. Cowburn, M., Duggan, M., Robinson, A., Senior, P. (2015). *Values in Criminology and Community Justice Bristol, Chicago: Policy Press (Bristol University Press, The University of Chicago Press)*.
2. Ferrell, J., Hayward, K., Morrison, W., Presdee, M. (2004). *Cultural Criminology Unleashed*. London, Sydney, Portland (Oregon): Taylor & Francis, *Nov 15, Law*.
3. Guidelines for civil participation in political decision making. Committee of Ministers of Council of Europe, Guidelines CM(2017)83-final 27 September 2017. (2017). URL: <https://rm.coe.int/guidelines-for-civil-participation-in-political-decision-making-en/16807626cf>.

4. Bandurka, O.M., Lytvynov, O.M. (2018). Synkhronizatsiya ponyatiynoho aparatu teoriiy protydyi zlochynnosti. *Visnyk Kryminolohichnoyi asotsiatsiyi Ukrayiny*, 2 (19). URL: https://visnikkau.webnode.com.ua/_files/200001960-dde10dedc4/2-18%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2-.pdf [in Ukrainian].
5. Beschastnyy, V.M. (2018). Teoriya ta praktyka krymilohichnoho zabezpechennya protydyi zlochynnosti v Ukrayini. *Doctor's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
6. Borysov, V.I., Fris, P.L. (2014). Efektyvnist' kryminal'no-pravovoyi polityky. *Visnyk Asotsiatsiyi kryminal'noho prava Ukrayiny*. URL: http://nauka.nlu.edu.ua/?page_id=240 [in Ukrainian].
7. Vasylevych, V.V. (2014). Teoretychne pidgruntya stvorennya ta rozvytku kryminolohichnoyi polityky. *Naukovyy visnyk Akademiyyi munitsypal'noho upravlinnya. Seriya: Pravo, issue 1*, 200–206 [in Ukrainian].
8. Vasylevych, V.V., Dzhuzha, O.M. (2014). Kontseptual'ni zasady spivvidnoshennya kryminal'noyi, kryminal'no-pravovoyi ta kryminolohichnoyi polityky. *Naukovyy visnyk Natsional'noyi akademiyi vnutrishnikh sprav*, 4, 30–45 [in Ukrainian].
9. Velykyy tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy (2004). V.T. Busel (Ed.). K.; Irpin': VTF «Perun» [in Ukrainian].
10. Holina, V.V., Holovkin, B.M. (2014). Kryminolohiya: Zahal'na ta Osoblyva chastyny: navchal'nyy posibnyk. Kh.: Pravo [in Ukrainian].
11. Gredeskul, N.A. (1909). *Obshchaya teoriya prava: lektsii, chitannyye v S.-Peterb. politekh. in-te. Spb.* [in Russian].
12. Ostrohlyad, O.V. (2014). Sub'yekty kryminal'no-pravovoyi polityky: ponyattya ta zahal'na kharakterystyka. *Naukovo-informatsyyny visnyk Ivano-Frankivs'koho universytetu prava imeni Korolya Danyla Halyts'koho*, 10, 151–155 [in Ukrainian].
13. Pytannya Rady hromads'koho kontrolyu pry Derzhavnomu byuro rozsliduvan': Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 5 lyutoho 2020 r. № 42/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/422020-32273> [in Ukrainian].
14. Rabinovych, P.M. (2008). *Osnovy zahal'noyi teoriiy prava ta derzhavy: navch. posibnyk*. L'viv: Kray [in Ukrainian].
15. Sazonov, V.V. (2019). Koordynatsiya diy sub'yektiv kryminolohichnoho zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny. *Derzhava ta rehiony: naukovo-vyrobnychyy zhurnal*, 121–129 [in Ukrainian].
16. Svirin, M.O. (2017). Sub'yekty zapobihannya zlochynnosti v Ukrayini. *Nauka i pravookhorona*, 2, 195–202 [in Ukrainian].
17. Foros, H.V. (2012). Sub'yekty diyal'nosti shchodo poperedzhennya zlochyniv ta protydyi zlochynnosti. *Pravova derzhava*, 14, 179–184 [in Ukrainian].
18. Khaustova, M. (2009). Sub'yekt prava yak element pravovoyi systemy suspil'stva. *Visnyk Akademiyyi pravovykh nauk Ukrayiny*, 3, 29–38 [in Ukrainian].

Яцина М. А. Проблемные вопросы определения понятия «субъекты криминологической политики»

В статье определен ряд проблем, решение которых требует исследования понятия «субъекты криминологической политики». Отмечено, что отсутствие единого понимания и широкий понятийный аппарат по проблематике воздействия на преступность (предотвращение, противодействие, профилактика и т. д.) создает широкий круг вопросов, выяснение которых необходимо при исследовании субъектов криминологической политики. Предложено отдельное понятие «субъекты криминологической политики», приведена классификация таких субъектов и их система. Отмечено, то, что выделение отдельного понятия необходимо при дальнейшем формировании национальной криминологической политики.

Ключевые слова: криминологическая политика, субъект криминологической политики, предупреждение, противодействие преступности, преступность.

Iatsyna M. O. Problematic issues of defining the concept of «subjects of criminological policy»

The article identifies a number of problems that need to be addressed by studying the concept of «subjects (actors) of criminological policy». It is noted that the lack of a common understanding and a broad conceptual framework on the impact of crime (prevention, counteraction, prevention, etc.) creates a wide range of issues that need to be clarified in the study of criminological policy. A separate concept of «subjects of criminological policy» is proposed, the classification of such subjects and their system is given. It is emphasized that the allocation of a separate concept is necessary in the further formation of national criminological policy.

Key words: criminological policy, the subject of criminological policy, criminal law policy, prevention, counteraction of crime, crime, criminal justice policy.